

# Здоровье женщины



№4 (150) '2020

ЖУРНАЛ ВЫХОДИТ  
С ФЕВРАЛЯ 1998 ГОДА

ISSN 2307-5074 (Online) ISSN 1992-5921 (Print)

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

**ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ:  
ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ И  
ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА  
СЕМЬИ К РОДАМ**

7

**ОСОБЕННОСТИ  
ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕТОДОВ  
КОНТРАЦЕПЦИИ У ЖЕНЩИН,  
БОЛЬНЫХ РАССЕЯННЫМ  
СКЛЕРОЗОМ**

14

**ФОЛАТЫ: СОВРЕМЕННАЯ  
ПОДДЕРЖКА ЗДОРОВЬЯ  
БЕРЕМЕННОЙ**

37

**ГОРМОНАЛЬНЫЙ БАЛАНС  
И МЕТАБОЛИЧЕСКИЙ  
ПРОФИЛЬ У БЕРЕМЕННЫХ  
С РАЗЛИЧНЫМИ ТИПАМИ  
ОЖИРЕНИЯ**

67

**РЕПРОДУКТИВНОЕ ЗДОРОВЬЕ  
ЖЕНЩИН, КОТОРЫЕ ИМЕЛИ  
НАРУШЕНИЯ МЕНСТРУАЛЬНОЙ  
ФУНКЦИИ В ПУБЕРТАТНЫЙ  
ПЕРИОД**

73

**ГЕДЕОН РИХТЕР**

**РІХТЕР ФерроБіо**

РІХТЕР FerroBio

40 таблеток

дієтична добавка

**Низькодозова комбінація  
гемового і негемового заліза**

**Для жінок репродуктивного віку**

**При підготовці до вагітності,  
під час виношування дитини  
та після пологів**

Листок вкладки до дієтичної добавки РІХТЕР ФерроБіо.  
Склад на одну порцію (1 таблетка): гемоглобін (Bovine Haemoglobin) – 510 мг; заліза сульфат (II) (Ferroso sulfat) – 81 мг. **Рекомендації щодо вживання:** приймати як додаткове джерело заліза. РІХТЕР ФерроБіо особливо підходить вегетаріанцям, жінкам в старій популяції, вагітним і приймаючим, при менструаціях, або в інших випадках втрачати кров; особам пологого віку, дітям у період активного росту, спортсменкам, а також в ситуаціях, коли існують певні обмеження в харчуванні, наприклад, при втраті ваги або позитивній анемії в осіб, які отримують протипухлинне лікування. Перед споживанням рекомендується консультація лікаря. Спосіб застосування та рекомендована доза: дорослим і дітям старше 12 років по 1–2 таблетки 1 раз на день, запиваючи склянкою води, незалежно від прийому їжі. Дітям максимальна доза 2 таблетки. Протипоказання: індивідуальна чутливість до компонентів продукту, дітям віком до 12 років. Анемія не пов'язана з дефіцитом заліза, надлишок заліза чи порушення засвоєння заліза. З обережністю людям, які страждають на системний маєтлоз, зі слабкою здатністю до регуляції заліза і/або дефіцитом функцій кислоти. **Виробник:** ГлобФер Лтд, Шатерожен Бя Пароудін 2, 2550 Кошиць, Бельгія. **Імпортер:** ПАТ «Гідеон Ріхтер», Ужгород, Іллієвська залізниця, Речово-дієтична добавка. Інформація про дієтичну добавку для використання у професійній діяльності медичними та фармацевтичними працівниками. Не є лікарським засобом.

**СІМО АР**

Завантажте  
безкоштовно додаток  
Simo AR на Android  
чи iOS та оживіть  
зображення

Представництво «Ріхтер Геден Ріхтер» в Україні: 01054, м. Київ, вул. Тургенівська, 17-Б.  
Тел.: (044) 389-39-50 (-51), факс: (044) 389-39-52.  
E-mail: ukraine@richter.kiev.ua | www.richter.com.ua

**РІХТЕР  
ФерроБіо**



9 771992 592002 >

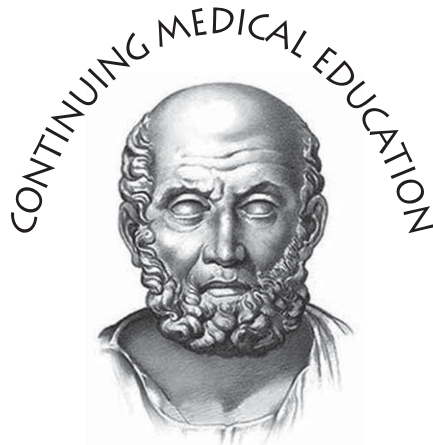


**ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ  
БЕЗПЕРЕРВНОЇ  
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ  
ЛІКАРІВ  
ТА ФАРМАЦЕВТІВ**



ГО «ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ І ФАРМАЦЕВТІВ»  
НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ П.Л. ШУПИКА

# **«ГІППОКРАТ» – сучасна електронна платформа післядипломної медичної освіти для лікарів**



# **HIPPOCRATES**

**Навчання доступне в будь-якій точці  
і в будь-який зручний час при наявності інтернету**

*Запрошуємо пройти навчання та отримати сертифікати  
НМАПО імені П.Л. Шупика (від 1 до 5 балів)  
для проходження атестації згідно наказу МОЗ №446 від 22.02.2019:*

**[www.hippocrates.org.ua](http://www.hippocrates.org.ua)**

**ЗДОРОВ'Я ЖІНКИ 4 (150)/2020**

**ЗАСНОВНИКИ**

НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА  
АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ  
імені П.Л. ШУПИКА  
(НМАПО імені П.Л. Шупика)

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА  
«ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА  
І ГІНЕКОЛОГІЇ імені АКАДЕМІКА  
О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ  
АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

БАХТІЯРОВА Д.О.

ЩЕРБІНСЬКА О.С.

*Згідно Додатку 8 до наказу  
Міністерства освіти і науки України  
15.10.2019 № 1301 науково-практичний журнал  
«Здоров'я жінки» включено до Категорії «Б»  
Переліку наукових фахових видань України*

*Журнал «Здоров'я жінки» реферується  
Інститутом проблем реєстрації інформації  
НАН України*

*Журнал «Здоров'я жінки» включено  
у реферативну базу «Україніка наукова»,  
а також у міжнародні наукометричні  
та пошукові бази.  
Статтям журналу «Здоров'я жінки»  
присвоюється DOI*

**РЕКОМЕНДОВАНО**

Вченою радою Національної медичної академії  
післядипломної освіти імені П.Л. Шупика  
Протокол № 4 від 20.05.2020.

Підписано до друку 29.05.2020.

Статті, що публікуються в журналі  
«ЗДОРОВ'Я ЖІНКИ», – рецензовані.  
Відповідальність за достовірність фактів  
та інших відомостей у публікаціях несуть автори.  
Відповідальність за зміст реклами, а також за відповідність  
наведених у рекламі відомостей вимогам законодавства несуть  
рекламодавці.  
Редакція і видавці не несуть відповідальності за достовірність  
інформації, опублікованої в рекламних матеріалах.  
Думка редакції може не збігатися з думкою авторів публікації.  
Передрук матеріалів тільки з письмового дозволу редакції.  
При передруці посилання на журнал  
«ЗДОРОВ'Я ЖІНКИ» обов'язкове.

**АДРЕСА ДЛЯ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ  
ТА ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ТА ВИДАВЦІВ**  
Україна, 03039, м. Київ, а/с 36  
Тел.: +38(044) 257-27-27, +38(067) 233-75-91.  
E-mail: alexandra@zdr.kiev.ua

**НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС: 74598**

З питань передплати або придбання журналу звертатися  
до поштових відділень зв'язку, до редакції або на сайт:  
[www.med-expert.com.ua](http://www.med-expert.com.ua)

Тираж – 5500 прим.  
Періодичність видання – 10 номерів в рік.  
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу  
масової інформації  
КВ №23678-13518 ПР від 04.01.2019.

**Фотовид і друк**

Друкарня «Аврора Пресс»,  
м. Київ, вул. О.Довбуша, 18, тел. +38(067) 230-83-64

© Національна медична академія післядипломної освіти  
імені П.Л. Шупика, 2020  
© ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології ім.  
О.М. Лук'янової Національної академії медичних наук  
України», 2020  
© Бахтіярова Д.О., 2020  
© Щербінська О.С., 2020

НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ  
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ  
імені П.Л. ШУПИКА  
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА  
«ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА  
І ГІНЕКОЛОГІЇ імені АКАДЕМІКА О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ  
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

**ЗДОРОВ'Я ЖІНКИ**  
**ЗДОРОВЬЕ ЖЕНЩИНЫ**  
**HEALTH OF WOMAN**

Всеукраїнський науково-практичний журнал

**ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР**

**Ю. П. Вдовиченко,**  
член-кор. НАМН України,  
д. м. н., професор,  
перший проректор НМАПО  
імені П.Л. Шупика,  
президент Асоціації перинатологів  
України

**ЗАСТ. ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА**

**Н.Ю. Педаченко,**  
д. м. н., професор,  
професор кафедри акушерства,  
гінекології та перинатології  
НМАПО імені П.Л. Шупика

**ДИРЕКТОРИ ПРОЕКТУ**

**Д.О. Бахтіярова**  
**О.С. Щербінська,**  
канд. мед. наук

**ДИРЕКТОР З РЕКЛАМИ**

І.М. Лукавенко

**ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР**

О.О. Попільнюк

**РЕКЛАМА**

К.О. Панова

**ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР**

Н.О. Вікторова

**КОРЕКТОР**

Л. В. Тищенко

**ДИЗАЙН ТА ВЕРСТКА**

С.О. Обеднікова

**РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ**

Т.В. Авраменко  
В.О. Бенюк  
О.О. Берестовий  
Г. Бітман (Ізраїль)  
В.І. Бойко  
Р.Г. Ботчоришвілі (Франція)  
Г.І. Брехман (Ізраїль)  
І.Б. Венцківська  
І.Б. Вовк  
Н.І. Геник  
І.З. Гладчук  
О.П. Гнатко  
Н.Г. Гойда  
О.В. Голяновський  
О.В. Горбунова  
І.І. Горпинченко  
Ю.О. Дубоссарська  
А.Є. Дубчак  
С.І. Жук  
С.О. Іванюта  
А.Г. Корнацька  
І.В. Лахно  
Т.В. Лещева  
Л.Г. Назаренко  
Л.В. Пахаренко  
Вл. В. Подольський  
В.О. Потапов  
Т.Г. Романенко  
О.В. Ромашенко  
Н.М. Рожковська  
А.Я. Сенчук  
Н.Я. Скрипченко  
О.І. Соловійов  
А.А. Суханова  
Т.Ф. Татарчук  
Р.О. Ткаченко  
В.О. Товстановська  
Л.Є. Туманова  
А.Г. Ципкун  
О.С. Шаповал  
О.М. Юзько  
М.Є. Яроцький



**ЗДОРОВЬЕ ЖЕНЩИНЫ 4 (150)/2020**

**УЧРЕДИТЕЛИ**

НАЦИОНАЛЬНАЯ МЕДИЦИНСКАЯ  
АКАДЕМИЯ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО  
ОБРАЗОВАНИЯ имени П.Л. ШУПИКА  
(НМАПО имени П.Л. ШУПИКА)

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ  
«ИНСТИТУТ ПЕДИАТРИИ,  
АКУШЕРСТВА И ГИНЕКОЛОГИИ  
имени АКАДЕМИКА Е.М. ЛУКЬЯНОВОЙ  
НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ  
МЕДИЦИНСКИХ НАУК УКРАИНЫ»

БАХТИЯРОВА Д.О.

ЩЕРБИНСКАЯ Е.С.

*Согласно Приказу Министерства образования  
и науки Украины 15.10.2019 № 1301  
научно-практический журнал «Здоровье женщины»  
включен в Категорию «Б» Перечня научных  
профессиональных изданий Украины*

*Журнал «Здоровье женщины» реферруется  
Институтом проблем регистрации информации  
НАН Украины*

*Журнал «Здоровье женщины» включен в реферативную  
базу «Україніка наукова», а также в международные  
научометрические и поисковые базы.  
Статьям журнала «Здоровье женщины»  
присваивается DOI*

**РЕКОМЕНДОВАНО**

Ученым советом Национальной медицинской академии  
последипломного образования имени П.Л. Шупика.  
Протокол № 4 от 20.05.2020.

Подписано к печати 29.05.2020.

Статьи, публикуемые в журнале  
«ЗДОРОВЬЕ ЖЕНЩИНЫ», – рецензированы.  
Ответственность за достоверность фактов и прочих сведений  
в публикациях несут авторы.  
Ответственность за содержание рекламы, а также за  
соответствие приводимых в рекламе сведений требованиям  
законодательства несут рекламодатели.  
Редакция и издатели не несут ответственности за достоверность  
информации, опубликованной в рекламных материалах.  
Мнение редакции может не совпадать с мнением  
авторов публикации.  
Перепечатка материалов только с письменного разрешения  
редакции. При перепечатке ссылка на журнал  
«ЗДОРОВЬЕ ЖЕНЩИНЫ» обязательна.

**АДРЕС ДЛЯ КОРРЕСПОНДЕНЦИИ  
И ТЕЛЕФОНЫ РЕДАКЦИЙ И ИЗДАТЕЛЕЙ**

Украина, 03039, Киев, а/я 36  
Тел.: +38(044) 257-27-27, +38(067) 233-75-91.  
E-mail: [alexandra@zdr.kiev.ua](mailto:alexandra@zdr.kiev.ua)

**НАШ ПОДПИСНОЙ ИНДЕКС: 74598**

По вопросам подписки или приобретения журнала  
обращаться в почтовые отделения связи, в редакцию  
или на сайт: [www.med-expert.com.ua](http://www.med-expert.com.ua)

Тираж – 5500 экз.

Периодичность издания – 10 номеров в год.  
Свидетельство о государственной регистрации  
печатного средства массовой информации  
КВ №23678-13518 ПР от 04.01.2019.

**Фотовывод и печать**

Типография «Аврора-Пресс»,  
г. Киев, ул. О. Довбуша, 18, тел. +38(067) 230-83-64

© Национальная медицинская академия последипломного  
образования имени П.Л. Шупика, 2020

© ГУ «Институт педиатрии, акушерства и гинекологии  
Национальной академии медицинских наук Украины», 2020

© Бахтиярова Д.О., 2020

© Щербинская Е.С., 2020

**НАЦИОНАЛЬНАЯ МЕДИЦИНСКАЯ АКАДЕМИЯ  
ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ  
имени П.Л. ШУПИКА**

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ  
«ИНСТИТУТ ПЕДИАТРИИ, АКУШЕРСТВА  
И ГИНЕКОЛОГИИ имени АКАДЕМИКА Е.М. ЛУКЬЯНОВОЙ  
НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ МЕДИЦИНСКИХ НАУК  
УКРАИНЫ»**

**ЗДОРОВЬЕ ЖЕНЩИНЫ  
ЗДОРОВ'Я ЖІНКИ  
HEALTH OF WOMAN**

**Всеукраинский научно-практический журнал**

**ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР**

**Ю. П. Вдовиченко**,  
член-корр. НАМН Украины,  
д. м. н., профессор,  
первый проректор НМАПО  
имени П.Л. Шупика,  
президент Ассоциации  
перинатологов Украины

**ЗАМ. ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА**

**Н.Ю. Педаченко**,  
д. м. н., профессор,  
профессор кафедры  
акушерства, гинекологии  
и перинатологии НМАПО  
имени П.Л. Шупика

**ДИРЕКТОРА ПРОЕКТА**

**Д.О. Бахтиярова**  
**Е.С. Щербинская**,  
канд. мед. наук

**ДИРЕКТОР ПО РЕКЛАМЕ**

И.Н. Лукавенко

**ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ**

А.А. Попильнюк

**РЕКЛАМА**

Е.О. Панова

**ЛИТЕРАТУРНЫЙ РЕДАКТОР**

Н.А. Викторова

**КОРРЕКТОР**

Л. В. Тищенко

**ДИЗАЙН И ВЕРСТКА**

С.О. Обедникова

**РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ**

Т.В. Авраменко  
В.А. Бенюк  
О.А. Берестовой  
Г. Битман (Израиль)  
В.И. Бойко  
Р.Г. Ботчоришвили (Франция)  
Г.И. Брехман (Израиль)  
И.Б. Венцовская  
И.Б. Вовк  
Н.И. Генчик  
И.З. Гладчук  
Е.П. Гнатко  
Н.Г.Гойда  
О.В. Голяновский  
О.В. Горбунова  
И.И. Горпинченко  
Ю.А. Дубоссарская  
А.Е. Дубчак  
С.И. Жук  
С.О. Иванюта  
А.Г. Корнацкая  
И.В. Лахно  
Т.В. Лещева  
Л.Г. Назаренко  
Л.В. Пахаренко  
Вл. В. Подольский  
В.А. Потапов  
Т.Г. Романенко  
О.В. Ромащенко  
Н.Н. Рожковская  
А.Я. Сенчук  
Н.Я. Скрипченко  
А.И. Соловьев  
А.А. Суханова  
Т.Ф. Татарчук  
Р.А. Ткаченко  
В.А. Товстановская  
Л.Е. Туманова  
А.Г. Цыпкун  
О.С. Шаповал  
А.М. Юзько  
Н.Е. Яроцкий

**HEALTH OF WOMAN 4** (150)/2020

**FOUNDERS**

SHUPYK NATIONAL MEDICAL ACADEMY  
OF POSTGRADUATE EDUCATION (NMAPE)

STATE INSTITUTION «INSTITUTE OF PEDIATRICS  
OBSTETRICS AND GINECOLOGY NAMED  
ACADEMIC ELENA M. LUKYANOVA NATIONAL  
ACADEMY OF MEDICAL SCIENCES OF UKRAINE»

BAKHTIYAROVA D.O.

SHCHERBINSKA O.S.

*According to the order of the Ministry of Education  
and Science of Ukraine 15.10.2019 № 1301 scientific  
and practical journal «Health of woman» is included  
in Category «B» of the List of scientific professional  
publications of Ukraine*

*Journal «Health of Woman» is reviewed by the Institute  
of Information Recording of NAS of Ukraine*

*Journal «Health of Woman» is included  
in the abstracts database «Ukrainika naukova»,  
in the international scientometric and search databases.  
Articles of the journal «Health of Woman» are assigned DOI*

**RECOMMENDED BY**

Academic Council Shupyk National Medical Academy  
of Postgraduate Education  
Protocol №4 from 20.05.2020.

Passed for printing 29.05.2020

Articles published in the journal «Health of Woman» – reviewed.  
Authors are responsible for accuracy of the facts and other infor-  
mation in the publication. Advertisers are responsible for the con-  
tent of advertising, as well as those appearing in the advertisement  
information requirements of the law. The editors and publishers  
are not responsible for the accuracy of the information published  
in promotional materials.

Editorial opinion may not coincide with the opinion of the authors  
of the publication.

Reprinting material only with the written permission of the  
publisher.

When reprinting reference to the journal «Health of Woman»  
is obligatory.

**EDITORIAL OFFICES ADDRESS AND  
TELEPHONE OF PUBLISHERS**

Ukraine, 03039, Kyiv, p/b 36  
Tel: +38(044) 257-27-27, +38(067) 233-75-91.  
E-mail: alexandra@zdr.kiev.ua

**OUR SUBSCRIPTION INDEX: 74598**

To subscribe or purchase contact the post offices,  
editorial office or web-site: [www.med-expert.com.ua](http://www.med-expert.com.ua)

Circulation – 5500 copies.  
Periodicity – 10 issues per year.  
Certificate of registration  
KB №23678-13518 PIP of 04.01.2019

**Imagesetter and Printing**

«Aurora-Press»,  
Kyiv, O.Dovbusha str, 18, tel. +38(067) 230-83-64

© Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education,  
2020

© SI «Institute of pediatrics obstetrics and gynecology named  
academic Elena M. Lukyanova National academy of medical  
sciences of Ukraine», 2020

© D.O.Bakhtiyarova, 2020

© O.S.Shcherbinskaya, 2020

**SHUPYK NATIONAL MEDICAL ACADEMY  
OF POSTGRADUATE EDUCATION  
(NMAPE)**

**STATE INSTITUTION  
«INSTITUTE OF PEDIATRICS OBSTETRICS  
AND GINECOLOGY NAMED ACADEMIC  
ELENA M. LUKYANOVA NATIONAL ACADEMY  
OF MEDICAL SCIENCES OF UKRAINE»**

**HEALTH OF WOMAN**

**ЗДОРОВ'Я ЖІНКИ**

**ЗДОРОВЬЕ ЖЕНЩИНЫ**

**Ukrainian scientific-practical journal**

**EDITOR-IN-CHIEF**

**Yu.P.Vdovychenko,**  
corresponding member  
of NAMS of Ukraine,  
Dr. med. Sciences, professor,  
First Vice rector of NMAPE,  
president of the Ukraine Perinatology  
Association

**DEPUTY OF CHIEF EDITOR**

**N.Yu. Pedachenko,**  
Dr. med. Sciences, professor,  
professor of the Department  
of Obstetrics, Gynaecology  
and Perinatology, Shupyk National  
Medical Academy of Postgraduate  
Education

**PROJECT DIRECTORS**

**D.O.Bakhtiyarova**  
**O.S.Shcherbinska,**  
PhD

**ADVERTISING DIRECTOR**

I.M. Lukavenko

**RESPONSIBLE SECRETARY**

O.O. Popilniuk

**ADVERTISEMENT**

K.O. Panova

**LITERARY EDITOR**

N.O. Viktorova

**CORRECTION**

L.V. Tischenko

**DESIGN AND IMPOSITION**

S.O. Obednikova

**EDITORIAL BOARD**

T.V. Avramenko  
V.O. Beniuk  
O.O. Berestovyi  
G. Bitman (Israel)  
V.I. Boiko  
R.G. Botchorishvili (France)  
G.I. Brekhman (Israel)  
I.B. Ventskivska  
I.B. Vovk  
N.I. Henyk  
I.Z. Hladchuk  
O.P. Hnatko  
N.G. Goyda  
O.V. Holianovskiy  
O.V. Gorbunova  
I.I. Gorpynchenko  
Yu.O. Dubossarska  
A.Ye. Dubchak  
S.I. Zhuk  
S.O. Ivanyuta  
A.H. Kornatska  
I.V. Lakhno  
T.V. Leshcheva  
L.G. Nazarenko  
L.V. Pakharenko  
Vi. V. Podolskiy  
V.O. Potapov  
T.G. Romanenko  
O.V. Romashchenko  
N.M. Rozhkovska  
A.Ya. Senchuk  
N.Ya. Skrypchenko  
O.I. Soloviev  
A.A. Suhanova  
T.F. Tatarchuk  
R.O. Tkachenko  
V.O. Tovstanovska  
L.Ye. Tumanova  
A.G. Tsyppkun  
O.S. Shapoval  
O.M. Yuzko  
M.Ye. Yarotskiy